

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hqar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 15. април 2011. године

Предмет бр. 33/08

Родољуб ТОДОРОВИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 15. априла 2011. године,
уз присуство следећих чланова:

г. Марека НОВИЦКОГ, председавајућег
г. Пола ЛЕМЕНСА
гђе Кристин ЧИНКИН

Уз помоћ
гђе Аниле ПРЕМТИ, заменика извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника,

Доноси следеће одлуке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 25. јула 2008. године и уписана је истог дана.
2. Комисија је проследила жалбу Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС) 23. октобра 2008. године, дајући му прилику да достави

примедбе у име УНМИКА-а о прихватљивости и меритуму у складу са правилом 30 Пословника Комисије.

3. СПГС је доставио примедбе на прихватљивост жалбе 13. новембра 2008. године. Према СПГС-у, у жалби нису наведене све релевантне чињенице. Он је позвао Комисију да од жалиоца затражи додатне информације.
4. Дана 15. децембра 2008. године, Комисија је поново проследила жалбу СПГС-у, овог пута заједно са документима које је жалилац приложио.
5. СПГС је доставио примедбе на прихватљивост и меритум жалбе 29. јануара 2009. године.
6. Дана 17. априла 2009. године, Комисија је прогласила жалбу делимично прихватљивом.
7. Дана 21. априла 2009. године, Комисија је позвала СПГС-а да достави примедбе на меритум прихваћеног дела жалбе. Дана 12. маја 2009. године, СПГС је доставио примедбе УНМИК-а на меритум жалбе.
8. Дана 7. октобра 2009. године, Комисија је позвала жалиоца да достави примедбе на УНМИК-ове примедбе. Дана 28. октобра 2009. године, жалилац је доставио своје примедбе. Дана 5. новембра 2009. године, послао је додатне примедбе.
9. Комисија је 28. јануара 2010. године проследила примедбе жалиоца СПГС-у.
10. Дана 4. марта 2011. године, Комисија је затражила додатне информације од Посебне коморе Врховног суда Косова за питања која се односе на Косовску повереничку агенцију. Посебна комора је одговорила 9. марта 2011. године.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

11. Чињенице, у мери у којој су релевантне за део жалбе који је проглашен прихватљивим од стране Комисије, могу бити сумиране на следећи начин.
12. Жалилац је један од наследника Андреје Синадиновића, који је био власник земљишне парцеле (бр. 8628/4) у Призрену, у насељу Бузагилек. Та земљишна парцела првобитно је била део веће земљишне парцеле (бр. 8628), чији су сувласници били Андреја, Симка, Дамјан и Ружа Синадиновић. Услед деобе имовине између сувласника, покојни Андреја Синадиновић добио је горе поменуту земљишну парцелу (бр. 8628/4).
13. Дана 6. марта 1965. године, Покрајински секретаријат за финансије у Приштини, као другостепено тело у управним поступцима, одлучио је да изврши експропријацију имовине Андреје Синадиновића (бр. 8628/4) за потребе друштвеног предузећа (ДП) Прогрес у Призрену. 1991. године, предметно земљиште пренето је са ДП Прогрес на ДП Житопроект (или Житопроект силоси).

14. Дана 12. септембра 1995. године, четворо наследника Андреје Синадиновића, укључујући и жалиоца, поднело је захтев Општинском већу у Призрену за поништење одлуке о експропријацији из 1965. године. Општинско веће је 3. септембра 1998. године одобрило захтев. Оно је поништило одлуку о експропријацији и наложило враћање земљишта жалиоцима, изузев дела земљишта на коме је ДП Житопроект саградио објекат. Јавни правобранилац Републике Србије уложио је жалбу Министарству финансија Републике Србије против ове одлуке. Дана 11. новембра 1998. године, Министарство је поништило одлуку Општинског већа, са образложењем да Општинско веће није имало надлежност за поништавање одлуке усвојене од стране другостепеног органа. Међутим, поступајући као надлежни орган, Министарство је сматрало, као и Општинско веће, да одлука о експропријацији од 6. марта 1965. године више није важећа.
15. Према наводима жалиоца, због сукоба 1999. године, Синадиновићеви наследници никада нису били у могућности да поврате своје земљиште, упркос повољној одлуци Министарства.
16. Дана 10. јануара 2005. године, четворо наследника Андреје Синадиновића, укључујући и жалиоца, поднело је захтев Посебној комори Врховног суда за питања која се односе на Косовску повереничку агенцију (КПА) и два горе поменута ДП-а, које је заступала КПА. Подносиоци захтева тражили су од Посебне коморе да потврди њихово право власништва над целом земљишном парцелом која је припадала Андреји Синадиновићу (бр. 8628/4), као и да наложи ДП Житопроект да им врати ту имовину, изузев дела на коме је изграђен објекат за који су подносиоци захтева тражили одштету. Подносиоци захтева такође су тражили да Посебна комора наложи КПА да заустави приватизацију те земљишне парцеле. У току поступка, подносиоци захтева преформулисали су свој захтев. Више нису тражили реституцију земљишта, већ су од Посебне коморе тражили да наложи КПА да исплати одштету у вредности од 800.000 евра за земљиште које би било приватизовано.
17. Из записа Посебне коморе проистиче да је она одржала расправе 9. фебруара 2005. године и 5. априла 2005. године. Након последње од ових расправа, подносиоци захтева доставили су поднеске 13. септембра 2006. године. Посебна комора разматрала је овај случај 23. октобра 2007. године. Нацрт пресуде састављен је након разматрања. Према наводима жалиоца, његов адвокат упутио је велики број захтева како би добио примерак пресуде. О пресуди, која је датирана на 23. октобар 2007. године, био је обавештен 2. јула 2008. године.
18. Посебна комора је одбила захтев подносиоца захтева. Сматрала је да је експропријација из 1965. године важећа и да је бивши власник добио одштету за њу. Експлицитно је сматрала да одлука Општинског већа од 3. септембра 1998. године и одлука Министарства финансија од 11. новембра 1998. године не представљају „важећи доказ“, јер обе одлуке, због различитих разлога, нису биле у складу са законом. На крају, Посебна

комора је сматрала да је земљиште употребљено за сврхе због којих је одлука о експропријацији донета, односно за потребе ДП Прогреса.

III. ЖАЛБА

19. Жалилац је првобитно уложио следеће жалбе:

- Посебна комора Врховног суда није узела у обзир чињеницу да је одлука о експропријацији из 1965. године поништена коначном одлуком Министарства финансија из 1998. године, чиме је одлучивала о предмету по други пут, тиме прекршивши начело правне сигурности;
- пресуда Посебне коморе Врховног суда уручена је скоро девет месеци после њеног усвајања, док је, према релевантним правилима, уручивање морало да буде обављено у року од тридесет дана;
- у пресуди Посебне коморе Врховног суда наводи се да против ње није могућа жалба, док релевантни прописи омогућавају жалбу; у том смислу, прекршено је право жалиоца на жалбу.

20. Комисија је само другу жалбу прогласила прихватљивом.

IV. ПРАВО

A. Опсег случаја пред Комисијом

21. У својим поднесцима у погледу меритума, жалилац пружа додатне аргументе у прилог свом ставу да је Посебна комора погрешно интерпретирала применљиве одредбе закона о експропријацији, вративши се тако на своју прву жалбу и покушавши да поново расправља о случају о коме је Посебна комора донела одлуку.

22. Комисија је у својој одлуци од 17. априла 2009. године прогласила прихватљивом само жалбу „која се односи на кашњење у уручивању пресуде Посебне коморе Врховног суда“. Будући да је опсег случаја у погледу меритума дефинисан одлуком Комисије о прихватљивости, Комисија не може разматрати жалбу у вези са суштином одлуке Посебне коморе.

Б. Наводно кршење члана 6 § 1 Европске конвенције о људским правима

а. Аргументи страна

23. Жалилац тврди да је Посебна комора Врховног суда пресуду усвојила 23. октобра 2007. године, али је она уручена тек 2. јула 2008. године, упркос његовима бројним захтевима да добије примерак пресуде. Он скреће пажњу на члан 45.4 Административног наређења бр. 2003/13 од 11. јуна 2003. године за спровођење Уредбе УНМИК-а бр. 2002/13 о оснивању Посебне коморе Врховног суда Косова за питања која се односе на Косовску повереничку агенцију (прочитати: члан 45.4 Административног наређења бр. 2006/17 од 6. децембра 2006. године којим се допуњује и замењује Административно наређење УНМИК-а бр. 2003/13 за спровођење Уредбе

УНМИК-а бр. 2002/13 о оснивању Посебне коморе Врховног суда Косова за питања која се односе на Косовску повереничку агенцију) којим се налаже да примерак пресуде мора бити уручен свакој страни у року од тридесет дана од њеног доношења. У овом предмету, прошло је скоро девет месеци пре него што је дошло до уручивања. Жалилац закључује да су његова процедурална права тиме прекршена.

24. СПГС признаје да је тешко у потпуности оправдати целокупно кашњење од усвајања пресуде 23. октобра 2007. године до уручивања пресуде 2. јула 2008. године. Међутим, он се позива на чињеницу да је судија известилац у то време морао да преузме низ административних дужности, због чега није могао да ради на случају жалиоца онолико марљиво колико би било пожељно. У то време је такође неколико судија отишло на одмор, што је изазвало додатна кашњења. Након разматрања, судија известилац је саставио нацрт пресуде, који је затим прослеђен свим судијама, које су могле да предложе измене текста. Након што је добио измене, судија известилац је саставио нове нацрте. Верзије нацрта, измене и коначна верзија морале су бити преведене на три језика. СПГС признаје да је постојало додатно кашњење у уручивању, након што је пресуда била доступна у писаном облику, због разлога којима такво кашњење не може бити у потпуности објашњено.
25. СПГС тврди да, без обзира на разлоге кашњења, тешко је разумети која су законска права угрожена због одлагања правне услуге, с обзиром на то да је захтев био одбачен, а пресуда је коначна, правно обавезујућа и правоснажна. Чак и да је пресуда уручена жалиоцу у законском року, он не би могао да ужива предметну имовину нити да се жали на одлуку Посебне коморе.

6. Процена Комисије

26. Жалба, у оној мери у којој је проглашена прихватљивом, односи се на кашњење у састављању нацрта писане верзије пресуде Посебне коморе и у уручивању пресуде жалиоцу. Комисија је у својој одлуци о прихватљивости сматрала да се ова жалба мора испитати у светлу права на судску одлуку у разумном року. Између осталих одредби, ово право је загарантовано чланом 6 § 1 Европске конвенције о људским правима (у даљем тексту: ЕКЉП).

1. Период који треба узети у разматрање

27. Иако жалилац наводи кашњење у уручивању пресуде, Комисија је мишљења да би требало да размотри трајање целокупног поступка. Чланом 6 § 1 ЕКЉП гарантује се право на одлуку у разумном року и у њему се не прави разлика између различитих етапа поступка. То не искључује могућност да кашњења у одређеној етапи поступка, *нпр.* у фази нацрта, могу утицати на разумност целокупног трајања поступка.
28. Комисија напомиње да је поступак пред Посебном комором Врховног суда започео 10. јануара 2005. године, када је жалилац поднео своју жалбу, а завршио се 2. јула 2008. године, када му је пресуда уручена. Целокупан поступак је дакле трајао скоро 3 и по године, на једном нивоу надлежности.

Период од разматрања случаја, 23. октобра 2007. године, до уручења пресуде, 2. јула 2008. године, трајао је 8,5 месеци. У току тог периода, Посебна комора је саставила писани текст пресуде и уручила га жалиоцу.

2. Разумност трајања поступка

29. Комисија подсећа да се разумност дужине поступака мора проценити у смислу околности предмета односно према следећим критеријумима: сложености предмета, понашања жалиоца и одговарајућих органа и онога што је било доведено у питање за жалиоца у спору (видети, међу многим другим органима, Европски суд за људска права (ЕСЉП) (Велико веће), *Фридлендер против Француске*, бр. 30979/96, пресуда од 27. јуна 2000. године, *ЕКЉП*, 2000-VII, § 43; видети такође случај *Емини* предмет Саветодавне комисије за људска права (ХРАП) бр. 17/08, мишљење од 18. јуна 2010. године, § 21; случај *Митровић*, предмет ХРАП бр. 05/07, мишљење од 17. децембра 2010. године, § 85).

30. Жалилац наводи чланове 45.4 - 45.6 Административног наређења бр. 2006/17 од 6. децембра 2006. године којим се допуњује и замењује Административно наређење УНМИК-а бр. 2003/13 за спровођење Уредбе УНМИК-а бр. 2002/13 о оснивању Посебне коморе Врховног суда Косова за питања која се односе на Косовску повереничку агенцију. Те одредбе, које су биле на снази у релевантном периоду, гласе овако:

45.4 Оригинал пресуде, потписан од стране председавајућег судије или међународног судије или судије који председава комисијом, која је овлашћена за спровођење расправе, и секретара суда, мора бити печатан и депонован у регистру. Свакој страни мора бити уручен примерак пресуде у року од тридесет дана од њеног усвајања.

45.5 Пресуда се саставља на енглеском језику и на другом језику или језицима које користе стране.

45.6 Пресуда је обавезујућа од дана њеног уручивања странама и постаје извршна као коначна пресуда Врховног суда Косова, према одредбама применљивог закона.

31. УНМИК не оспорава да је пресуда Посебне коморе уручена ван временског рока наведеног у члану 45.4 Административног наређења бр. 2006/17. Иако овај елемент није потпуно неважан, процена разумности дужине трајања поступка, као што се то захтева чланом 6 § 1 ЕКЉП, не може зависити од временских ограничења утврђених другим одредбама (консултовати случај *Бохлер против Аустрије*, предмет Европске комисије за људска права (Комисија), бр. 11968/86, мишљење од 14. децембра 1988. године, § 76). Стога је неопходно направити процену узимајући у обзир горе наведене критеријуме (§ 29).

32. Комисија сматра да је захтев поднет од стране жалиоца и лица која су са њим поднела захтев пред Посебном комором покренуо сложена правна питања. Аргументи представљени од стране подносиоца захтева пред Комисијом и у вези са меритумом захтева потврђују ову процену. Међутим,

према мишљењу Комисије, сложеност случаја сама по себи не оправдава период од 3 и по године за завршетак поступка, као ни период од 8,5 месеци за састављање и уручивање пресуде.

33. Иако су подносиоци захтева можда допринели одређеном кашњењу тиме што су поднели додатне поднеске након завршетка расправа, кашњење у припреми писане пресуде и њеног уручења очигледно се не може приписати њима.
34. У погледу понашања органа, СПГС напомиње као прво да је судији известиоцу био додељен велики број административних послова. Према мишљењу Комисије, то није уверљив аргумент. Члан 6 § 1 ЕКЉП намеће надлежним органима обавезу да организују судски систем на такав начин да судови могу да испуне сваки захтев те одредбе, укључујући и обавезу да одлучују о случајевима у разумном року. Уместо да судији задају административне послове, власти су могле да га ослободе ових послова, како би му омогућиле да састави текст пресуде (упоредити горе наведен случај *Бохлер против Аустрије*, предмет Европске комисије за људска права, § 79).
35. СПГС такође указује на кашњења изазвана разматрањима нацрта текста пресуде, редовним одсуством међународних судија и потребом за преводима нацрта и измена. Комисија прихвата чињеницу да усвајање пресуде од стране суда састављеног делимично од међународних судија и делимично од косовских судија може захтевати више времена него да је суд састављен искључиво од косовских судија, који сви говоре истим језиком. Међутим, СПГС није дао детаљан опис утицаја присуства међународних судија на трајање разматрања у овом предмету.
36. На крају, када је пресуда била спремна у писаном облику, морала је бити уручена странама. СПГС не спомиње било коју конкретну околност због које би уручење пресуде жалиоцу или његовом представнику било тешко.
37. Важан елемент у овом предмету је то шта је било доведено у питање за жалиоца. Расправа пред Посебном комором тичала се легалности експропријације о којој је одлучено 1965. године, а која је укључивала претка жалиоца. Да су жалилац и лица која су поднела захтев заједно са њим победила у овом предмету, могли би да добију значајан износ као надокнаду. Из текста пресуде се чини да тужене стране нису оспориле да би надокнада износила суму коју су тражили подносиоци захтева (800.000 евра), умањену за износ надокнаде који им је већ плаћен и умањену за износ уплата за изградњу и унапређење предметне имовине. Предмет је дакле био од велике важности за жалиоца и лица која су поднела захтев заједно са њим.
38. Узевши све ове елементе у обзир, Комисија је мишљења да, углавном због кашњења у састављању пресуде у писаном облику и њеном накнадном уручивању, жалилац није добио одлуку у разумном року. Према томе, постојало је кршење члана 6 § 1 ЕКЉП.

V. ПРЕПОРУКЕ

39. У светлу налаза Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
40. Комисија сматра да је жалилац сигурно претрпео нематеријалну штету због дужине трајања поступка. Стога препоручује да УНМИК предузме одговарајуће кораке за надокнаду. Међутим, с обзиром на чињеницу да је већина жалби проглашена неприхватљивим од стране Комисије, износ надокнаде може бити скроман.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. НАЛАЗИ ДА ПОСТОЈИ КРШЕЊЕ ЧЛАНА 6 § 1 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА НАДОКНАДУ НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ ЖАЛИОЦУ.**

Анила ПРЕМТИ
НОВИЦКИ, заменик извршног службеника

Марек
Председавајући